

Міжнародний інвестиційний арбітраж – індикатор інвестиційного клімату в Україні

Олександр МАМУНЯ
партнер ЮФ “AEQUO”

***«Я багатий тільки тому, що знаю, коли не правий.
Простіше кажучи, мені вдалося вижити завдяки
своїй здатності визнавати власні помилки».***

Джордж Сорос, статок - \$22 млрд.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ

- **Для інвестора:** сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов і географічних факторів, які притаманні певній країні і визначають привабливість її для іноземного інвестора
- **Для держави:** отримання додаткових надходжень до бюджету та нових об'єктів для оподаткування у вигляді нових підприємств та/або імпортованої продукції, створення нових робочих місць для власного населення, розвиток певних секторів економіки держави тощо

ЧИННИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

- Рівень розвитку продуктивних сил та стан інвестиційного ринку
- **Політична воля влади та правове поле держави**
- Стан фінансово-кредитної системи та діяльність фінансових посередників
- Статус іноземного інвестора
- Інвестиційна активність населення

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України

(млн дол. США)

	На початок року						На 31.12.2013	На початок року					На 31.12.2014*
	2001	2006	2010	2011	2012	2013		2010*	2011*	2012*	2013*	2014*	
Усього	3875,0	16890,0	40053,0	44806,0	50333,9	55296,8	58156,9	39175,7	43836,8	48991,4	53679,3	57056,4	45916,0
Кіпр	377,7	1635,9	9005,3	10044,9	13355,2	17748,6	19035,9	8847,9	9866,0	13002,3	17121,7	18978,5	13710,6
Німеччина	240,9	5503,7	6601,9	7083,0	7391,8	6120,9	6291,8	6498,6	6977,3	7338,2	5983,0	6202,4	5720,5
Нідерланди	362,2	919,5	3954,5	4683,3	4898,0	5188,5	5561,5	3934,0	4658,7	4873,4	5179,9	5543,7	5111,5
Російська Федерація	286,6	835,8	2566,4	3403,2	3600,4	3793,0	4287,4	2286,8	3079,2	3253,0	3417,5	3902,8	2724,3
Австрія	124,5	1439,5	2605,2	2731,4	3418,8	3402,6	3257,5	2593,2	2717,4	3226,9	3386,3	3178,8	2526,4
Велика Британія	312,0	1174,8	2307,5	2287,1	2593,4	2553,6	2714,1	2234,1	2229,9	2536,4	2496,9	2768,2	2145,5
Віргінські Острови (Брит.)	192,8	736,5	1342,7	1451,5	1666,0	2007,6	2493,5	1283,6	1384,9	1580,2	1888,2	2275,9	1997,7
Франція	39,9	87,9	1630,8	2368,1	2260,4	1766,6	1825,8	1617,5	2341,8	2229,5	1730,7	1740,9	1614,7
Швейцарія	163,3	456,4	796,4	862,3	947,7	1105,9	1325,4	785,7	852,7	939,3	1097,6	1351,0	1390,6
Італія	72,2	117,4	982,0	980,6	975,1	1027,6	1267,8	979,8	978,3	974,8	1027,3	1210,2	999,1
США	639,5	1387,4	1309,1	1158,1	1000,7	1013,9	991,1	1283,3	1130,9	966,6	976,5	934,7	862,3
Польща	62,8	225,5	866,7	932,8	854,1	917,0	845,4	866,7	932,7	854,0	916,9	839,5	831,2
Беліз	10,3	89,6	120,0	139,7	159,7	852,0	1055,6	112,9	132,4	151,7	809,2	1026,6	642,4
Угорщина	51,9	191,0	711,5	700,5	681,4	685,8	689,4	708,6	697,6	678,5	684,3	685,9	594,7
Люксембург	9,7	77,8	265,1	441,7	495,2	566,1	680,5	263,0	435,4	488,9	559,5	555,8	401,4
Панама	12,3	39,0	164,0	209,2	300,7	411,5	470,0	160,4	199,4	288,3	383,7	610,5	397,6
Швеція	77,1	134,1	1275,8	1710,6	1756,8	1602,2	445,7	1275,8	1710,5	1743,5	1588,8	439,3	382,1
Інші країни світу	839,3	1838,2	3548,1	3618,0	3978,5	4533,4	4918,5	3443,8	3511,7	3865,9	4431,3	4811,7	3863,4

*Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя.

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

(у фактичних цінах; млн грн)

	2010	2011	2012	2013	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*
Усього	189060,6	259932,3	293691,9	267728,0	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9
у тому числі за рахунок коштів									
державного бюджету	10952,2	18394,6	17141,2	6497,8	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7
коштів місцевих бюджетів	6367,7	8801,3	9149,2	7219,2	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2
власних коштів підприємств та організацій	114963,6	152279,1	175423,9	170675,6	111371,0	147569,6	171176,6	165786,7	154629,5
кредитів банків та інших позик	23336,2	42324,4	50104,9	40878,3	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	21739,3
коштів іноземних інвесторів	4067,7	7196,1	5040,6	4881,2	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5639,8
коштів населення на будівництво житла	20830,2	19572,9	25626,1	28345,0	18885,9	17589,2	22575,5	24072,3	22064,2
інших джерел фінансування	8543,0	11363,9	11206,0	9230,9	7752,5	9312,8	10030,9	8036,7	6690,2

* Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2014 р. також без частини зони проведення Антитерористичної операції

ІНСТРУМЕНТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕТОРІВ

- Закон України «Про інвестиційну діяльність» (1991)
- Закон України «Про режим іноземного інвестування» (1996)
- Закон України «Про державно-приватне партнерство» (2010)
- Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18 березня 1965 року (ICSID)
- Договір до Енергетичної Хартії (ДЕХ)
- Двосторонні угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій (ДІД) з більш ніж 70 країнами світу
- СОТ (2008)
- Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014)

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ

1

Національні суди

2

Міжнародний
інвестиційний арбітраж
(ICSID, PCA, SCC, ICC)

3

Європейський суд з прав
людини

4

COT

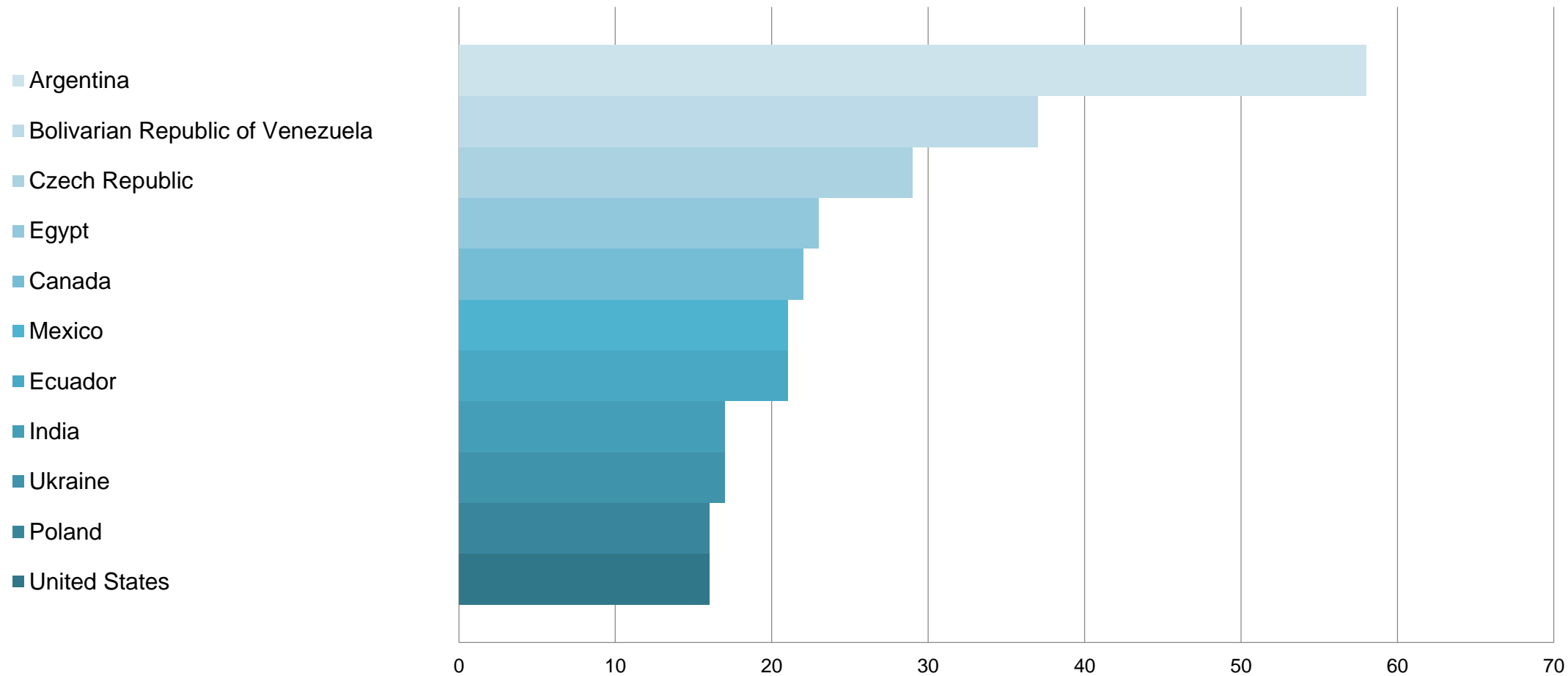
5

Мирове врегулювання

6

Фіксація збитку / Вихід з
ринку

Most frequent respondent States (total as of February 2015)

*Джерело: UNCTAD, ISDS database.

Назва справи	Документ	Порушення щодо якого виник спір	Статус рішення	Арбітражний інститут
Gilward Investments B.V. (Нідерланди) проти України	ДІД між Україною та Нідерландами (1994)	Зобов'язання, передбачені статтями 2,3 (пункти 2, 4), 4, 6 ДІД (вимоги зводяться до відшкодування збитків, понесених у зв'язку з фактичним банкрутством авіаперевізника «АероСвіт»).	В процесі розгляду	ICSID
Krederi Ltd.(Великобританія) проти України	ДІД між України та Великобританією (1993)	Наявність факту експропріації земельних ділянок у м. Києві та вимога щодо відшкодування \$120 мільйонів прямих та непрямих збитків, понесених фірмою через позбавлення прав власності на земельні ділянки. Інвестор також стверджує, що мало місце порушення ст. 2 ДІД щодо зобов'язання справедливого і рівноправного ставлення до інвестора та цілковитого захисту і безпеки іноземних інвесторів.	В процесі розгляду	ICSID
City-State N.V. (Нідерланди), Praktyka Asset Management Company LLC, Crystal-Invest LLC, Prodiz LLC проти України	ДІД між Україною та Нідерландами (1994)	Вимога до України сплатити щонайменше 268 млн. грн. у зв'язку із ситуацією, яка склалась навколо неповернення «Кредитпромбанком» депозиту ТОВ «КУА «Практика» у розмірі 211 млн. грн., відповідно до договору банківського вкладу від 5 липня 2010 року.	В процесі розгляду	ICSID
Poltava Gas B.V. (Нідерланди), Poltava Petroleum Company (Україна) проти України	ДІД між Україною та Нідерландами (1994)	Вплив на заявника через СП «Полтавська газонафтова компанія», а саме: підвищення парламентом ставки плати за користування надрами для видобутку газу та нафти; заборона Кабінетом Міністрів України закупівлі природного газу у всіх постачальників, крім НАК «Нафтогаз України», і введення Національним банком України низки валютних обмежень (постанови № 540 від 22 серпня 2014 року і № 758 від 1 грудня 2014 року).	11 серпня 2015 р. розгляд справи припинено Генеральним секретарем ICSID.	ICSID
Western NIS Enterprise Fund (США) проти України (ICSID Case No. ARB/04/2) від 26.01.2004	ДІД між Україною та США (1994)	WNISEF інвестував \$4,2 млн. в обмін на 46% акцій української компанії. Внаслідок рішення, винесеного українським судом, інвестор стверджував, що він втратив значну частину інвестиції . Також українськими судами було відмовлено у визнанні й виконанні іноземного арбітражного рішення . Саме ці дві обставини й стали основою для подання позову до МЦБІС. Сума позовних вимог складала 4 090 252 доларів США.	1 червня 2006 р. сторонами укладено мирову угоду.	ICSID

Назва справи	Документ	Порушення щодо якого виник спір	Статус рішення	Арбітражний інститут
Alpha Projektholding GmbH (Австрія) проти України	ДІД між Україною і Австрією (1996)	Порушення Україною окремих положень ДІД між Україною і Австрією, а саме експропріація інвестицій позивача без належної компенсації (ст. 4(1) ДІД) і порушення рівноправного режиму захисту інвестицій (ст. 2(1) ДІД). Вимоги позивача випливали із порушень умов договорів про спільну діяльність, укладених між готелем «Дніпро», позивачем та кіпрською будівельною компанією. Заявлені Позивачем сума збитків та компенсації становила понад 14 млн доларів США.	Рішення винесено 08.11.2010. Арбітражний трибунал частково задовольнив вимоги позивача. Розмір компенсації склав 2 979 232 долари США плюс 9,11 відсотків річних, починаючи з 1 липня 2004 року (станом на 31 грудня 2010 р. це склало 5 250 782 долари США).	ICSID
Inmaris Perestroika Sailing Maritime Services GmbH та інші (Німеччина) проти України	ДІД між Україною і ФРН (1993)	Спір ініційовано з приводу проблемних питань спільної експлуатації навчального вітрильного судна «Херсонес», які виникли між Керченським морським технологічним інститутом та компанією «Inmaris Perestroika Sailing Maritime Services GmbH». Зокрема, у зв'язку із заборonoю Міністерства аграрної політики України на вихід навчального вітрильного судна «Херсонес» за межі територіальних вод України. Сума позовних вимог більше 13 млн. євро. Позивачем заявлено про порушення Україною своїх зобов'язань за ДІД в частині справедливого поводження з інвестиціями, нежиття безпідставних або дискримінаційних заходів в управлінні чи розпорядженні інвестиціями, заборони здійснення експропріації без виплати належної компенсації.	Рішення винесено 01.03.2012. Трибунал частково задовольнив позовні вимоги присудив сплатити на користь позивачів суму компенсації у розмірі 3 034 388,34 євро та відсотки до дати здійснення платежу.	ICSID

Назва справи	Документ	Порушення щодо якого виник спір	Статус рішення	Арбітражний інститут
Joseph C. Lemire (США)проти України	ДІД між Україною та США (1994)	Україна порушила положення ДІД між Україною та США щодо надання інвестиціям справедливого та неупередженого режиму. Неодноразова відмова у видачі ліцензій на радіомовлення та на інформаційне мовлення. Позовні вимоги становили більше \$9 млн. дол.	Рішення винесено 28.03.2011. Відшкодування Відповідачем близько 8.7 мільйонів доларів США. Трибунал постановив, що Україна порушила положення ДІД між Україною та США щодо надання інвестиціям справедливого та неупередженого режиму.	ICSID
ВАТ «Татнафта» Росія проти України. Дата подачі позову - 23 травня 2008 року.	ДІД між Україною та Росією (1997)	Татнафта заявила, що разом з іншими іноземними акціонерами у АТ Укртатнафта вона була позбавлена права ефективного контролю над інвестиціями. Сума позовних вимог – 2,4 млрд. дол. США.	Рішення винесено 29 липня 2014 року. Арбітражний суд присудив Відповідачу сплатити 112 млн. дол. і відсотки за ставкою LIBOR за три місяці плюс 3% з моменту позбавлення російської сторони права власності на акції АТ «Укртатнафта». Трибунал встановив, що Україна порушила свої зобов'язання, взяті у відповідності до ДІД між Росією та Україною через силове захоплення заводу Укрнафта та відмову у правосуді	UNCITRAL
«Laskaridis Shipping Co., LTD» проти КМУ Дата подачі Запиту про арбітраж - 7 листопада 2007 року.	ДІД між Україною та Грецією (1994)	Сума позовних вимог - 9 млн. дол. США	1 січня 2012 року сторонами було укладено мирову угоду.	UNCITRAL

Назва справи	Документ	Порушення щодо якого виник спір	Статус рішення	Арбітражний інститут
Компанія "Венко Прикерченська Лтд" (БВО) проти України. <i>Дата подачі Запиту про арбітраж - 16 липня 2008 року.</i>	Угода між КМУ та Vanco International Limited про розподіл продукції в нафтовій і газовій галузі (чинна з 2007 р.)	Сума позовних вимог - 100 млн. дол. США.	Наприкінці грудня 2012 року сторонами було укладено мирову угоду.	SCC Arbitration
"Remington Worldwide Limited" (Великобританія) проти України. <i>Дата подачі Запиту про арбітраж - 25 вересня 2008 року.</i>	Договір до Енергетичної Хартії 1994 р.	Порушення державою Україна положень Договору до Енергетичної Хартії. Сума позовних вимог - більше 33 млн. дол. США.	Рішення винесено 28 квітня 2011 року. Загальна сума, присуджена компанії «Remington Worldwide Limited в якості компенсації збитків, нанесених у зв'язку з порушенням зобов'язань, передбачених пунктом 1 статті 10 Договору до Енергетичної Хартії, зокрема, в частині створення стабільних, сприятливих та прозорих умов інвесторам інших Договірних сторін, становить 4,5 млн. доларів США плюс відсотки.	SCC Arbitration
JKX Oil & Gas, Poltava Gas, Poltava Petroleum Company проти України <i>Дата подачі Запиту про арбітраж 13 лютого 2015 року.</i>	Договір до Енергетичної Хартії 1994 р.	Компенсація за втрати, яких JKX Oil & Gas зазнала в результаті порушення договірних зобов'язань України, у тому числі <i>відмови України від гарантування "справедливого і рівного" режиму для інвестицій JKX</i> Сума позовних вимог - \$ 180 млн.	Рішення про запобіжні заходи винесено 14 січня 2015 року. Україна не повинна вводити ренту на видобуток газу для JKX за ставкою вище ніж 28% , що була передбачена Податковим Кодексом України до 31 липня 2014 р. 8 червня 2015 року Печерський районний суд задовольнив клопотання JKX Oil & Gas щодо дозволу на примусове виконання рішення від 14.01.2015.	SCC Arbitration

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

- чітка політика держави у сфері залучення та сприяння іноземному інвестуванню (справедливі та прозори правила та процедури)
- «якість» законів та своєчасне виконання Україною (державними органами) відповідних зобов'язань
- забезпечення права на справедливий суд (недопущення відмови у правосудді або фактичної експропріації майна судовим рішенням) та виконання судового рішення в розумні строки
- своєчасне виявлення проблем інвестора та впровадження дієвих механізмів подолання поточних та майбутніх претензій з боку інвестора
- проведення конструктивних переговорів для врегулювання інвестиційних спорів

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

THANK YOU
FOR YOUR ATTENTION!